

การเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ผ่านโทรศัพท์มือถือในบุคลากรของศูนย์วิชาการสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 9

Surveillance Adverse events following immunization Influenza vaccine on mobile phone for Healthcare worker of Region 9 Public Health officer

พัชรกร คอนจำนงค์ , ดวงจันทร์ จันทร์เมือง
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ ภายหลังกการได้รับวัคซีนสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคผ่านโทรศัพท์มือถือในบุคลากรของศูนย์วิชาการสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 9 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในกลุ่มบุคลากรศูนย์วิชาการสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 9 ที่รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 603 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดอาการผิดปกติหลังจากได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 37.4 อาการที่พบมากที่สุดคือปวดบริเวณที่ฉีด ร้อยละ 65.3 ซึ่งเกิดขึ้นได้หลังจากฉีดวัคซีนไปภายใน 7 วัน ถึง 1 เดือน การให้วัคซีนอาจทำให้เกิดอาการภายหลังได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคได้เหมือนกับการใช้ยาที่อาจเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นอาการเล็กน้อยที่ไม่รุนแรง และผู้ที่มิโรคประจำตัวมีโอกาสเกิดอาการผิดปกติภายหลังได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ สูงเป็น 3.15 เท่าของกลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัว โดยผลของการนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในระบบเฝ้าระวังนั้นทำให้รับทราบข้อมูลที่ครบถ้วน เข้าถึงสะดวก สามารถสอบสวนอาการอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีนได้รวดเร็วและครอบคลุม โอกาสการพัฒนาคือการรายงานออนไลน์โดยใช้ Application ทางโทรศัพท์มือถือที่สามารถบันทึกข้อมูล ถ่ายรูปและส่งต่อเข้าสู่ศูนย์ข้อมูลได้โดยตรงทำให้ระบบการรายงานรวดเร็วยิ่งขึ้น พัฒนาความเชื่อมโยงเข้ากับระบบรายงานกับกองระบาดวิทยา จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีนได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีน, วัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่

หลักการและเหตุผล

ระบบการรายงานอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ เดิมยังเป็นระบบเชิงรับ ส่วนใหญ่จะมีการรายงานเฉพาะการเกิดอาการไม่พึงประสงค์ที่รุนแรงมากๆ ทำให้การรายงานมีน้อยกว่าความเป็นจริง ขาดข้อมูลในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจคัดเลือกและจัดหาวัคซีน เนื่องจากในปัจจุบันนี้คนส่วนใหญ่โดยการใช้ smart phone

ผู้วิจัยจึงจัดทำระบบในการแจ้งอาการผิดปกติหลังการฉีดวัคซีนไขหวัดใหญ่ผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งสามารถแจ้งได้อย่างรวดเร็ว และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกรวดเร็วและแก้ไขปัญหาได้

วัตถุประสงค์

เฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ในบุคลากรของศูนย์วิชาการสาธารณสุข ในเขตสุขภาพที่ 9

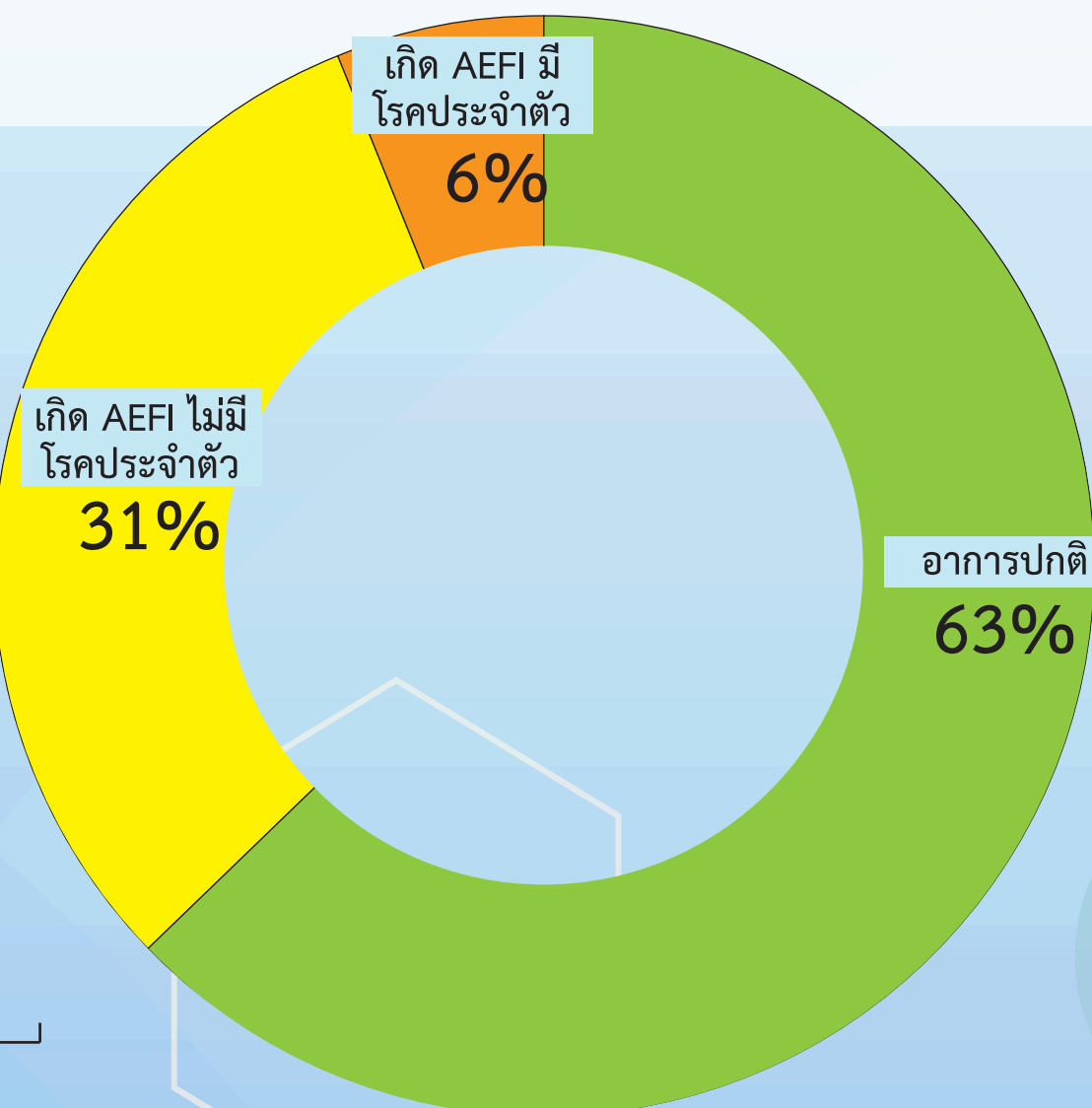
ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 603)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	496	82.3
ชาย	107	17.7
อายุ (ปี)		
21-30	178	29.5
31-40	157	26.0
41-50	138	22.9
51-60	130	21.6

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โรคประจำตัว		
ไม่มีโรคประจำตัว	544	90.2
มีโรคประจำตัว	59	9.8

โรคประจำตัวของบุคลากรที่ฉีดวัคซีน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ	มี AEFI (n = 226)		อาการปกติ (n = 377)		OR
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
มีโรคประจำตัว	59	9.8	37	62.7	22	37.3	3.15
ไม่มีโรคประจำตัว	544	90.2	189	34.7	355	65.3	

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย และบทสรุป

สรุปว่าภายหลังได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ส่วนใหญ่ไม่มีอาการผิดปกติ แสดงว่าวัคซีนมีความปลอดภัย และหากเกิดอาการไม่พึงประสงค์หลังรับวัคซีนจะพบในช่วงเฝ้าระวัง 7 วัน โดยทั่วไปมักเป็นอาการเล็กน้อยที่ไม่รุนแรง และผู้ที่มีโรคประจำตัวมีโอกาสเกิดอาการผิดปกติมากกว่าผู้ไม่มีโรคประจำตัว ถึง 3.15 เท่า เพราะฉะนั้นผู้ที่มิโรคประจำตัวควรประเมินอาการเบื้องต้นก่อนรับวัคซีนว่าช่วงที่รับวัคซีนมีอาการอยู่ในระดับปกติหรือไม่ และไม่ควรรูยดยารักษาโรคประจำตัวก่อนมารับวัคซีน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study)

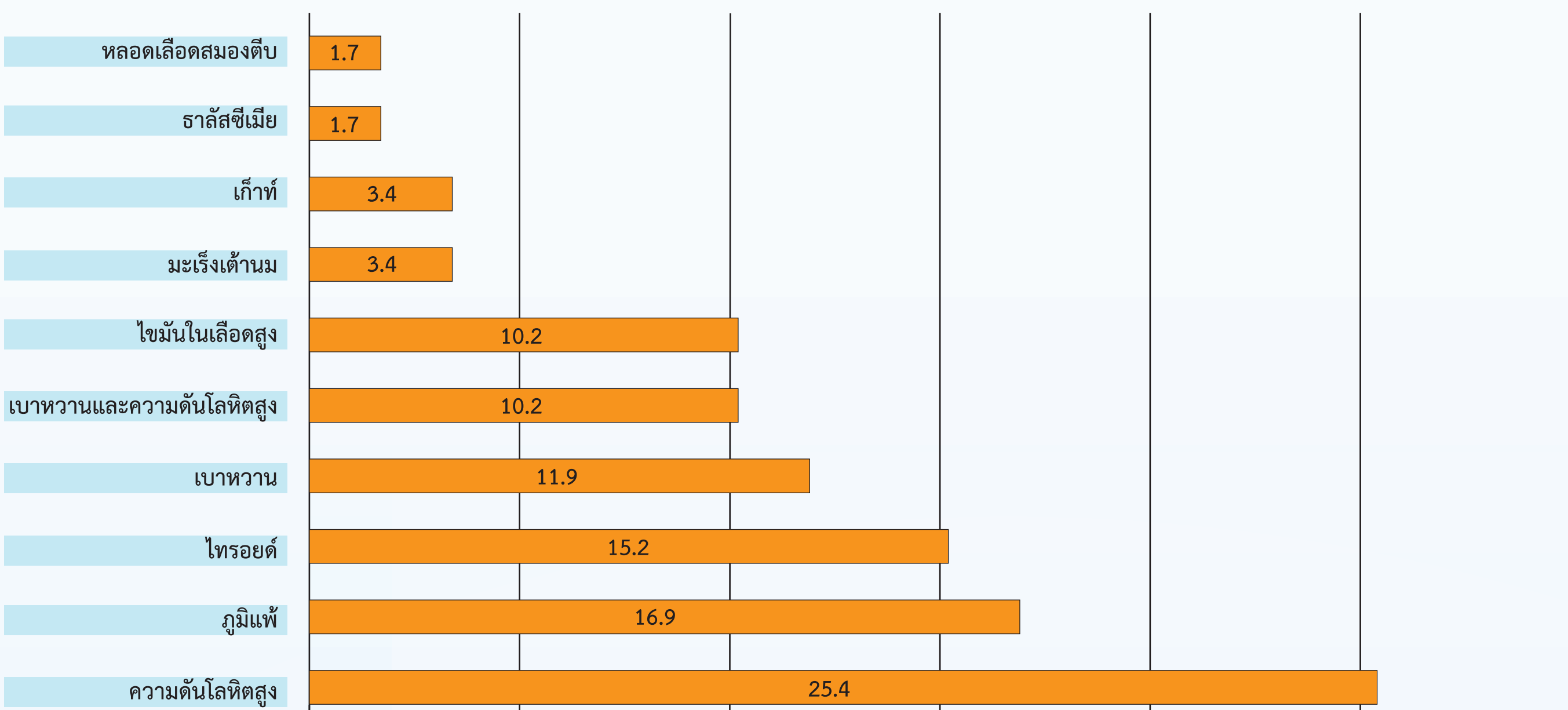
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรศูนย์วิชาการสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 9 ที่รับการฉีดวัคซีนไขหวัดใหญ่ ในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 8 แห่ง ประกอบด้วย สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา, ศูนย์อนามัยที่ 9, ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9, ศูนย์สนับสนุนบริการที่ 9 และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 9 (จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะในกลุ่มบุคลากรศูนย์วิชาการสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 9 ที่รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 603 คน

ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2562 – 31 กรกฎาคม 2563

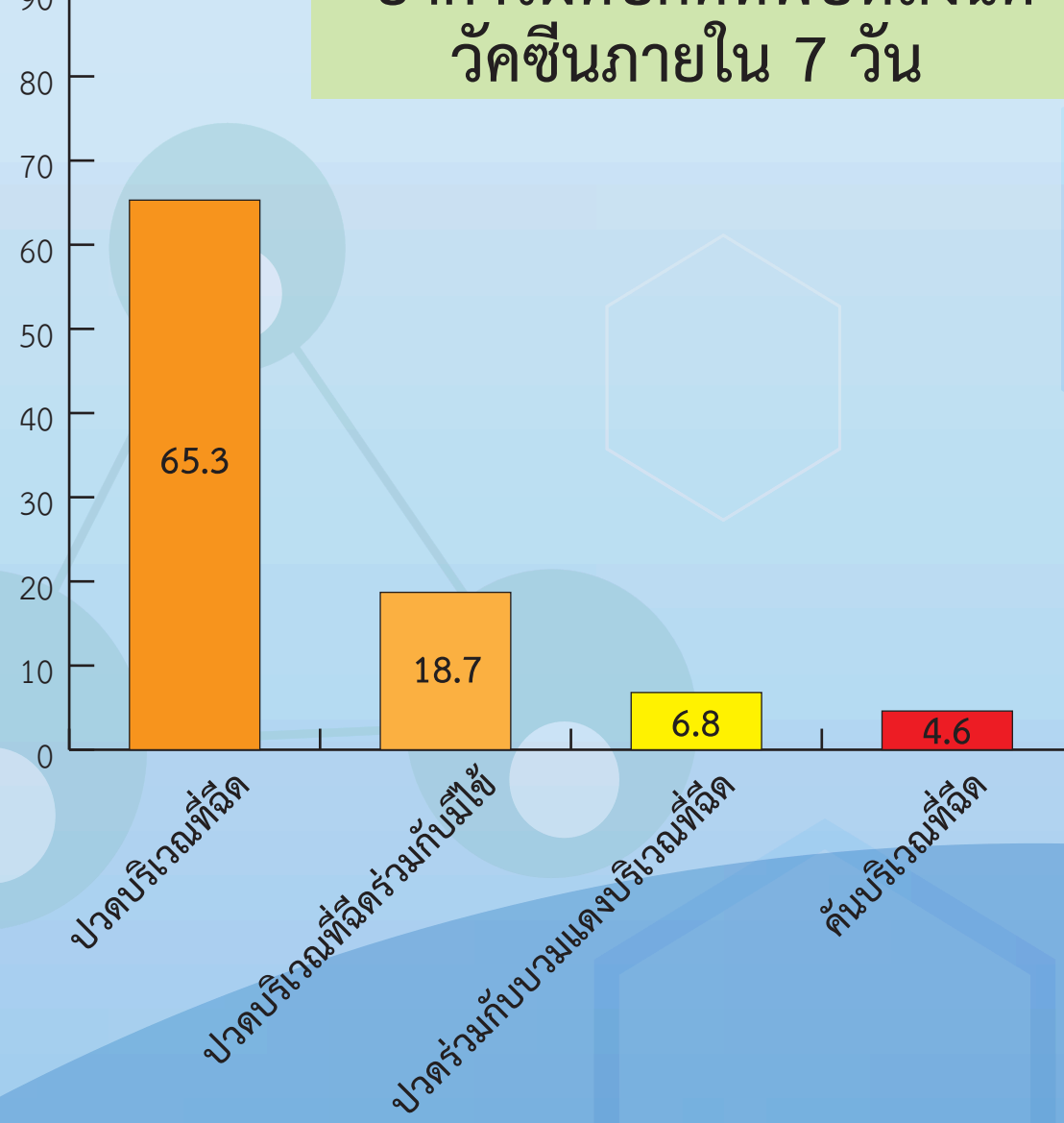
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นแบบบันทึกอาการภายหลังการได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ผ่านระบบออนไลน์

ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ที่รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และไม่มีโรคประจำตัว สำหรับผู้ที่มีโรคประจำตัวส่วนมากเป็นโรคความดันโลหิตสูง

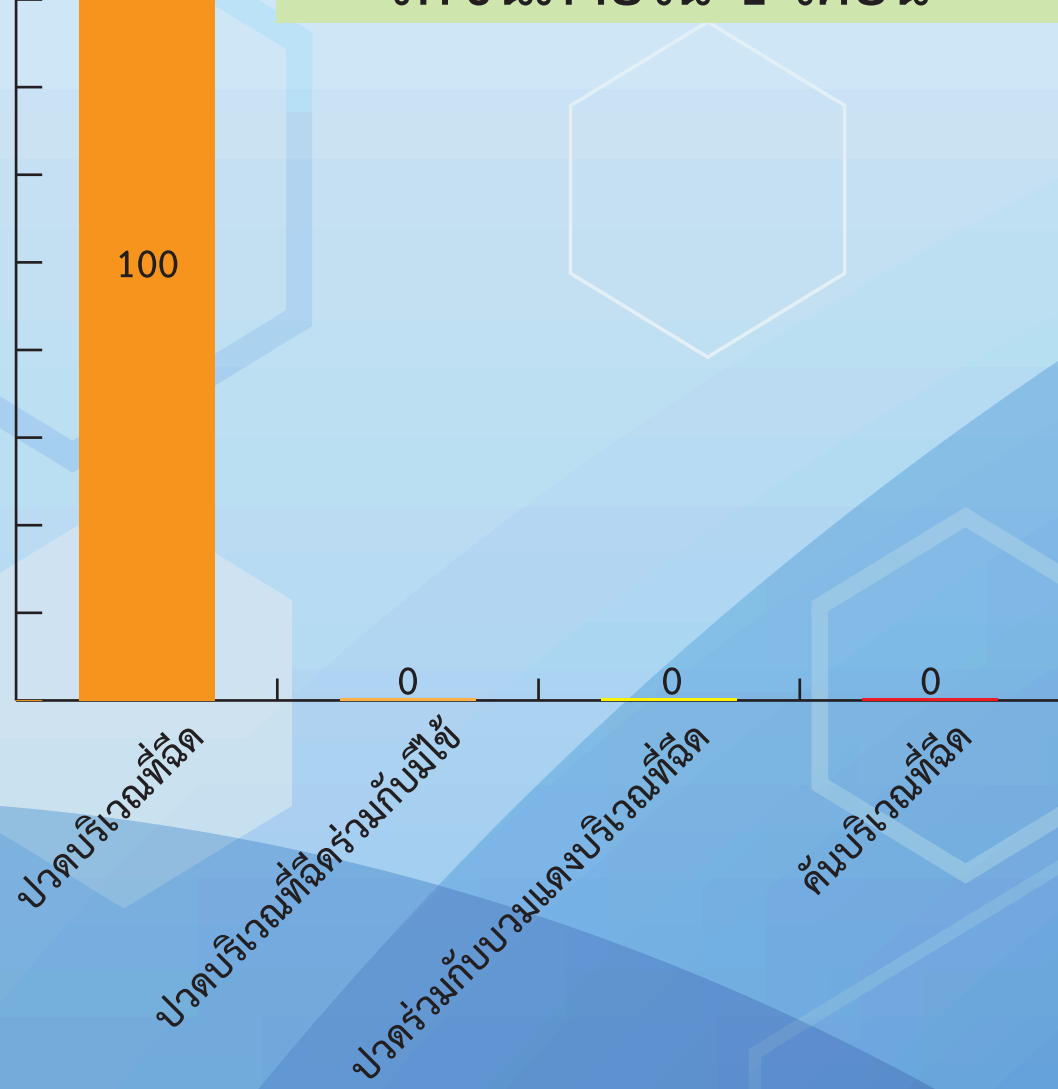
โรคประจำตัวของบุคลากรที่ฉีดวัคซีน

อาการผิดปกติที่พบหลังฉีดวัคซีนภายใน 7 วัน

อาการผิดปกติที่พบหลังฉีดวัคซีนภายใน 1 เดือน

ผลการศึกษา พบว่า เกิดอาการผิดปกติหลังจากได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ ร้อยละ 37.4 พบมากที่สุดคือปวดบริเวณที่ฉีด ร้อยละ 65.3 ซึ่งเกิดขึ้นหลังฉีดวัคซีนไปภายใน 7 วัน ถึง 1 เดือน โดยทั่วไปมักเป็นอาการเล็กน้อยที่ไม่รุนแรง เช่น ไข้ อาการปวดเฉพาะที่ ผู้ที่มีโรคประจำตัวมีโอกาสเกิดอาการผิดปกติ ภายหลังได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขหวัดใหญ่สูงเป็น 3.15 เท่าของกลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา, ศูนย์อนามัยที่ 9, ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9, ศูนย์สนับสนุนบริการที่ 9 และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 9 (จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์) ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี